

ETICĂ PROFESIONALĂ ȘI PROPRIETATE INTELECTUALĂ

Considerente speciale privind protecția programului de calculator (software) și
privind invenția de serviciu

Conf. univ. dr. BANU GEANINA SILVIANA
geanina.banu@prof.utm.ro

Programul de calculator

Programul de calculator

Programele pentru calculator, în sine, sunt **protejate pe calea dreptului de autor (copyright), fiind asimilate operelor literare**, nu în ultimul rând și datorită formelor de prezentare pe suporturi informaționale.

Invențiile în domeniul programelor de calculator (e.g. “Computer-related inventions”, “computer-implemented inventions” etc.) **pot, în anumite condiții, să fie brevetabile**.

Un program de calculator este definit doar ca o succesiune de etape logice și linii de program și este considerat în sine, fiind astfel nebrevetabil.

Dacă însă programul de calculator îndeplinește și definește o soluție tehnică de conducere a unui proces, acesta nu va mai fi considerat în sine, ci este de fapt o invenție în legătură cu calculatorul, fiind deci potențial brevetabil, dacă îndeplinește condițiile de brevetabilitate specifice, reglementate legal.

Programul de calculator

1. Protecția programului de calculator prin Legea drepturilor de autor („copyright”)

În România se asigură potrivit **Legii nr. 8 din 1996, modificată prin Legea 285 din 2004 și prin O.U.G. 123 din 1 sept. 2005**. și se referă la:

- structura și organizarea programului;
- expresii și secvențe ale programului.

Această protecție nu asigură exclusivitate pentru ideile în sine, ci **numai pentru forma lor de exprimare**. Ca drept de autor, Programul de Calculator este protejat prin simplul fapt al realizării sale din momentul realizării, chiar neterminat și independent de aducerea la cunoștință publică. „**Se prezumă a fi autor, până la proba contrară, persoana sub numele căreia opera a fost adusă pentru prima dată la cunoștință publică**” (Legea 8 /1996. Art. 4. (1))

Programul de calculator

2. Protecția programului de calculator prin Legea 298/2001, care asigură protecție pentru conținutul informațional și conceptual al programului de calculator prin secretul comercial al firmei

Această protecție este implicită și se referă în special la protejarea organizației împotriva divulgării informațiilor confidențiale de către angajații proprii către terți.

Legi similare există în întreaga lume.

Programul de calculator

3. *Protecția programului de calculator prin Legea mărcilor (Legea nr. 84/1998), care asigură protecția numelui comercial sau a forme grafice de prezentare pe piață a programului de calculator*

Această protecție **interzice terților să producă sau să comercializeze orice program de calculator purtând denumirea sau simbolul grafic protejat**, chiar dacă programul respectiv diferă de programul al cărui denumire este sub protecție.

Nu se protejează programul în sine (ideile sau conținutul său).

Programul de calculator

4. Protecția programului de calculator prin Legea privind protecția desenelor și modelelor industriale (Legea 129/1992)

Interfața utilizator (Grafic User Interface - GUI) este forma grafică a imaginii - ecran ce permite comunicarea între utilizator și program. Utilizatorul introduce date și comenzi și primește instrucțiuni și rezultate.

Funcționarea programului de calculator implică **interacțiunea om-mașină** prin operarea unor elemente grafice (butoane, imagini, meniuri, instrucțiuni) cu ajutorul unor dispozitive de tip tastatură, mouse, etc. În procesul de funcționare al programului apare o succesiune de interfețe utilizator, proprii programului și specifice modului de funcționare și scopului pentru care a fost produs.

Programul de calculator

4. Protecția programului de calculator prin Legea privind protecția desenelor și modelelor industriale (Legea 129/1992) (continuare)

Forma grafică a interfețelor utilizator poate face **obiectul protecției ca desen industrial** în două dimensiuni. Avantajele acestei protecții sunt:

- se asigură **o data certă de înregistrare**; se asigură **o data certă de prioritate și certificate de prioritate pentru protecția în alte state**;
- cererea de înregistrare **se publică în Buletinul Oficial de Proprietate Industrială intrând totodată în baza de date internațională**;
- asigură titularului un **drept exclusiv de exploatare**;
- **dreptul de proprietate conferit este absolut**, în sensul că se consideră contrafacere orice act chiar dacă autorul contrafacerii nu a avut la cunoștință înregistrarea imaginii (OMPI-IPRM-Geneva 1995);
- **deși ideile, principiile, conceptele matematice care stau la baza programului de calculator și implicit a interfețelor utilizator nu pot fi protejate (nici ca drept de autor, nici ca invenție), acestea se găsesc „în spatele” interfețelor utilizator și vor fi indirect protejate împotriva contrafacerii deoarece persoana care utilizează neautorizat programul utilizează și interfețele utilizator.**

Programul de calculator

5. Protecția programului de calculator prin efectul Legii brevetelor de invenție (Legea nr. 64/1991)

Invenția în legătură cu softul poate fi revendicată atât ca metodă sau procedeu pentru realizarea unui obiectiv tehnic de manieră asistată de calculator, **cat și/sau produs program pentru realizarea metodei sau procedurii în speta.**

Titularul unui brevet de invenție în legătură cu softul, are următoarele **drepturi exclusive**:

- **folosirea** procedurii/metodei - pentru procedeu/metoda realizate cu ajutorul calculatorului;
- **comercializarea, oferirea spre vânzare, folosirea, importul sau stocarea în vederea comercializării, oferirii spre vânzare sau folosirii pentru produsul program care implementează procedeu/metoda.** Durata protecției prin brevet este de 20 de ani cu începere de la data de depozit și sub condiția plății taxelor anuale.

Programul de calculator

5. Protecția programului de calculator prin efectul Legii brevetelor de invenție (Legea nr. 64/1991) (continuare)

Ideile, formulele matematice, algoritmi de calcul nu pot fi protejate ca invenții.

Programele de calculator ca atare nu pot fi protejate ca invenții, însă secvențele de program asociate unei soluții tehnice care, prin aplicare, pot rezolva o problema tehnică, reprezintă un obiect brevetabil.

Poate face obiectul unui Brevet de Invenție ansamblul mașină-program, cu condiția ca mașina să nu poată îndeplini funcțiile specifice fără ca programul să fie activat și numai dacă acest ansamblu îndeplinește condițiile constitutive ale unei invenții. Legislația română identifică invenții în domeniul programelor de calculator sub formulări și având semnificații echivalente:

- invenții în legătura cu calculatorul („computer-related inventions”);
- invenții în legătura cu softul („software-related inventions”);
- invenții implementate cu ajutorul calculatorului („computer- implemented - inventions”).

Programul de calculator

5. Protecția programului de calculator prin efectul Legii brevetelor de invenție (Legea nr. 64/1991) (continuare)

Constituie **invenții brevetabile** în domeniul programelor de calculator:

- invenții privind hardul;
- invenții privind hardul controlat de soft - de exemplu o mașină funcționând cu comandă-program;
- invenții privind hardul și ale căror trăsături tehnice sunt caracterizate prin soft - de exemplu mașina de palpat, analizat și identificat starea unor suprafețe;
- invenții privind softul de rețea, cum ar fi softul de protocoale;
- invenții privind softul utilizat în rețea - cum ar fi comunicare interactivă de testare aptitudini cu un soft descărcat dintr-un server;
- invenții privind softul fixat pe un mediu citibil de către mașina - de exemplu un CD- ROM destinat transcrierii textului scris „de mână” în text scris cu caractere standard sau pentru recunoașterea unor simboluri grafice.

Programul de calculator

5. Protecția programului de calculator prin efectul Legii brevetelor de invenție (Legea nr. 64/1991) (continuare)

Constituie **invenții brevetabile** în domeniul programelor de calculator:

- invenții privind hardul;
- invenții privind hardul controlat de soft - de exemplu o mașină funcționând cu comandă-program;
- invenții privind hardul și ale căror trăsături tehnice sunt caracterizate prin soft - de exemplu mașina de palpat, analizat și identificat starea unor suprafețe;
- invenții privind softul de rețea, cum ar fi softul de protocoale;
- invenții privind softul utilizat în rețea - cum ar fi comunicare interactivă de testare aptitudini cu un soft descărcat dintr-un server;
- invenții privind softul fixat pe un mediu citibil de către mașina - de exemplu un CD- ROM destinat transcrierii textului scris „de mână” în text scris cu caractere standard sau pentru recunoașterea unor simboluri grafice.

Invenția de serviciu

Invenția de serviciu

Învenția de serviciu este reglementată în România prin *Legea nr. 83 din 24 iunie 2014 privind invențiile de serviciu*.

Titularul brevetului de invenție este angajatorul, în timp ce inventatorul este angajatul.

Titularul are un drept exclusiv de exploatare pe toată durata de valabilitate a brevetului și de a interzice terților exploatarea brevetului fără acordul său.

Titularul este obligat anual la plata taxelor de menținere în vigoare a brevetului pe întreaga durată de valabilitate a brevetului

Invenția de serviciu

Drepturile și obligațiile inventatorului - salariat

- Inventatorul - salariat are dreptul să i se menționeze numele, prenumele și calitatea în brevetul eliberat, în carnetul de muncă, precum și în orice acte sau publicații, privind invenția sa.
- Inventatorul - salariat are dreptul la eliberarea unui duplicat al brevetului de invenție.
- Inventatorul - salariat are dreptul de a intra în posesia drepturilor patrimoniale cuvenite lui pe bază de contract.
- Inventatorul - salariat are dreptul să preia în tot sau în parte dreptul la brevet dacă titularul renunță în tot sau în parte la brevetul de invenție.

Invenția de serviciu

Drepturile și obligațiile inventatorului - salariat (continuare)

- Inventatorul - salariat declarat de solicitant poate cere în scris la OSIM să nu fie publicat în datele bibliografice ale cererii publicate sau ale brevetului.
- Inventatorul - salariat trebuie să informeze în scris pe titular asupra stadiului realizării invenției.
- Inventatorul - salariat trebuie să se abțină de la orice divulgare.
- Inventatorul - salariat are obligația să acorde, la cererea titularului de brevet de invenție, asistență tehnică pe bază de contract, pentru punerea în aplicare a invenției.
- Inventatorul-salariat are drepturi bănești, respectiv dreptul la remunerație suplimentară. Conform prevederilor legale, după realizarea unei invenții se prevede plata unei remunerații suplimentare independent de salariul de încadrare.

Invenția de serviciu

- Invenția de serviciu presupune stabilirea unei relații reglementate între angajator și salariatul-inventator. Astfel, acesta din urma trebuie să aibă prevăzută clar misiunea inventivă în contractul individual de muncă și în fișa de post.
- Este necesară clarificarea tuturor etapelor de la idee la punerea pe piață în relația dintre angajator și salariatul-inventator prin intermediul documentelor de muncă, inclusiv a Regulamentului de Ordine Interioră.

O astfel de abordare minimizează riscul producerii unor neînțelegeri și facilitează o cât mai eficientă ajungere a invenției pe piață.

Bibliografie

[1] Geanina Banu, *Etică profesională și Proprietate intelectuală*, Suport de curs. Editura Universității Titu Maiorescu, 2022.

[2]